

# «Традиції української сім'ї»

**Форма виховної діяльності:** родинне свято.

**Мета:**

- пояснити основи національних та загальнолюдських цінностей, значення родини, сім'ї, родинних зв'язків;
- ознайомити з народними традиціями і звичаями нашого народу;
- викликати інтерес дітей до історії свого народу, сім'ї;
- розширити знання учнів про сім'ю та значення її у житті людини;
- розвивати мислення, мовлення, творчість дітей;
- виховувати глибокі почуття любові, поваги до свого роду, батьків.

**Завдання:**

- знайомство з родинами класу; згуртування класного та батьківського колективів;
- створення папки-накопичувача матеріалів про родини учнів класу.

**Обладнання:** плакати із висловами про сім'ю, вишиті рушники, стенд із фото родин класу, сімейні фотоальбоми, диски із записами пісень, реліквії родин, плакат із зображенням «Родовідного дерева».

Зал святково прибраний. Звучить пісня «Родина, родина...»

Учитель. Серед усіх геніальних винаходів людства одне з провідних місць займає сім'я, родина. В Україні говорять: «Без сім'ї немає щастя на землі».

Сім'я — святиня людського духу, благородних людських почуттів: Любові, Вірності, Надії. Це невсипуща хранителька національних звичаїв і традицій, пам'ять предків, плекальниця найвищої цінності людства — дітей, майбутнє народу. Людина є смертною, але рід, родина, народ — безсмертний.

Родина — джерело продовження роду. Мабуть, не випадково наш герб символізує триєдиність Людини — Родини — Нації. Ще дохристиянські вірування українського народу свідчать, яке значення для наших пращурів мала символіка, пов'язана з родиною, родом. І сьогодні не випадково повертаємось до глибокої минувшини народу, яка розкриває нам всю красу, неповторність звичаїв і традицій, пов'язаних з родиною.

Сильна родина, рід, сім'я — міцна буде наша ненька Україна. Тож, мабуть, це зрозуміли, нарешті, всі. Пора вже повернутися лицем до нашої родини, сім'ї, бо саме звідси родом людина, саме тут її виховують, звідси виводять у світ. Тому потрібно не забувати про родинні свята, звичаї, традиції, а відтворювати їх, бо нам зараз, як ніколи, не вистачає родинного спілкування, підтримки у тяжку хвилину, та й хвилини радості повинні нас єднати.

Сьогодні — одне з таких родинних свят, яке об'єднає нас, розкриє наші прекрасні таланти, зробить нас кращими. Адже ваші діти, дорогі батьки, з однієї

родини потрапили в іншу. Тут у них є другі батьки — викладачі. І дуже важливо, щоб ми разом і виховували їх — ви вдома, ми — в коледжі. Для того, щоб відчутти оце родинне тепло, ми запалили свічки, які символізують родинне вогнище. Отож хай воно горить, зігріває наші душі і серця, дарує тепло, радість, наснагу.

А зараз ми звернемося до основних оберегів родини, її складових частин.

(Звучить пісня П.Дворського і М.Бакая «Смерекова хата».)

### *1. Колискою роду була хата.*

Саме в хаті творилася доля роду, тут народжувались і помирали, переймалися буденними клопотами, тут співались коліскові, розповідались казки, перекази, легенди, тут діти переймали від старших звичаї, народні ремесла. Хата для української родини є тим місцем на землі, де все рідне, звичне, де кожен предмет має свій, лише йому приналежний колір, знак, своє місце. Кожна родина мала свої звичаї, традиції. Існує давня легенда про те, як з'явилася перша хата.

Тоді Янгол прорубав вікна та затяг їх риб'ячим міхуром, а жінка з дітьми стали прибирати та тішитися, що мають таку гарну світлу оселю. Янгол замилувався ними, та й залишився назавжди стояти при віконці. Тому, повчає легенда, боронь Боже — плювати у вікно! А ще не можна в хаті лаятися, сваритися, битися, бо Янгол плакати буде — він же залишився, щоб милуватися нами. А яке ж милування з лайки та бійки?!

Так вчить народна мудрість: кожен повинен намагатися зробити свій дім не просто ським-таким пристанищем, а саме родинним вогнищем, де відігрівається душа, панує атмосфера любові і доброти.

### *2. Культ Богородиці.*

Із прадавніх часів майже у всіх народів існував культ Богині-Матері. Особливою пошаною оповитий культ Богоматері у християнській релігії. Це непорочна й безгрішна Мати-Діва, сподвижниця свого Божественного Сина. Це Мати-Страдниця, яка присвятила себе своєму Синові і пожертвувала Ним в ім'я спасіння людей. Образ Богоматері був улюбленим для багатьох майстрів пензля й різця впродовж віків. Є багато картин, образів, на яких зображена Богоматір. Вони різні, але всіх їх об'єднує ніжність, лагідність, людяність Божої матері. Українці обрали своєю заступницею саме Богородицю. До неї звертаємось у що-денній молитві, про неї складено вірші, пісні.

(Звучить пісня О.Білозір «Молитва».)

### **Виставка сімейних реліквій**

### *3. Хліб.*

За всіх часів і у всіх народів було найбільшою святістю, коли лежав на столі хліб. Його присутність народжувала поетів і мислителів, сприяла появі пісень і дум, продовжувала родовід і, навпаки, коли він зникав, неодмінно приходило лихо. Тому в народі завжди до нього ставились з пошаною, передавали цю любов своїм дітям і онукам.

З хлібом пов'язано багато традицій, його цінують всі народи. Гарний був у давнину в Україні звичай «хлібувати» — обсипати зерном молодих, новонароджених. Хай зерно доброти і поваги до хліба зринає в їхню душу!

З хлібом проводили до армії, з хлібом зустрічали тих, хто повертався з війни. Хлібом поминали тих, кому не судилося повернутись. Він таїть у собі тепло серця і душі, тепло сонця, ставлення до нього має бути теплим.

Жодне українське весілля не обходилося без запашного короваю. Годування та частування весільних гостей короваєм належить до найпоетичніших дійств народного весілля.

### *4. Рушник вишиваний на щастя — на долю.*

Хліб у хаті завжди лежав на вишитому рушнику. Взагалі вишиваний рушник — це найцінніший символ родини. «Хата без рушника — що сім'я без дітей», — говорили в народі. Традиційно з рушником вітали появу дитини на світ. З хлібом-сіллю на рушнику зустрічали дорогих гостей. Його дарували старостам, і ним зустрічали молодих після шлюбу. З ним збирали в дорогу чоловіків та синів, проводжали людину в останню путь. Рушник в Україні завжди був символом гостинності. Він був і є взірцем людської працьовитості.

Моя мати — чудова вишивальниця. Ось рушник, вишитий її руками.  
(Розповідь про родинні традиції.)

#### Мамині рушники (М.Назар)

Мати вишивала рушники.  
Скільки вже проспівано? Не знаю.  
Тільки я щедрішої руки  
Від тієї першої не знаю.  
Тільки я вслухаюся в пісні,  
Квітами мережані на долю,  
Й сокровенно так ступаю по землі  
Під цю музику, мою до болю.  
Знаю, як сурличуть на біду  
Два крила у парі з рушниками.  
Я прийду, її я розведу  
Маминими вічними руками.  
(Звучить «Пісня про рушник»)

### *5. Родовідна пам'ять.*

У давнину було за обов'язок знати свій родовід від п'ятого чи сьомого коліна. За кожним членом роду стояли цікаві історії, реальні події. Люди повинні триматися свого родоводу, оберігати сімейні традиції, передавати їх у спадок своїм дітям. Споконвіку у сім'ї існував тісний взаємозв'язок: батьки намагались передати у спадок не тільки навички до праці й поведінки, а й залишити добру пам'ять про самих себе. Звідси і таке шанобливе ставлення до могил своїх предків.

Пам'ять родоводу — це і пам'ять про дідуся чи бабусю, і їх портрет на стіні, і документи роду, листи. Це і пісні та обряди, це і наша мова, культура. Недарма говорять, що сім'я — це до-машня церква, на якій увесь світ стоїть.

Про свій родовід я знаю багато. Ось у мене родовідне дерево, яке я складаю вже кілька років. Я дослідив свій рід до п'ятого коліна.

Звучить пісня Н. Матвієнко «Роде красний».

### *6. Українська сім'я тримається па жінці-матері (Легка музика)*

Слово «мама» росте з нами тихо, як ростуть дерева, сходить сонце, розквітає квітка, як тихо грає веселка і гладить по голівці рідна рука. І так же тихо воно приходить на згадку — промінцем маминої усмішки і ласкавістю її очей, листочком на вишні, пе-люсткою квітки, голосом колискової пісні. Із букви-крапки і звуку-сльозинки народиться одного дня слово «М-а-м-о», мов-лене устами дитини, і осяє хатину, як дар Божий, тільки не дано нам запам'ятати цю мить, як не згадати того дня, коли над нами вперше нахилилась мати. Але всі ми пам'ятаємо колискову, ласкавий голос і ніжні слова.

Століттями виростали покоління, вбираючи материну пісню. Вона розправляла крила для творчої праці, добра і любові. Українська мати має найсильніший вплив на дітей, оберігає їх від нещастя і деморалізації, вносить в їх душу любов до Бога, до України. Тому звертаємося до Матерів зі словами подяки. Низько схиляємо голови перед їх мудрістю і добротою, ласкою і теплом.

А до тих, кого немає разом з нами, хто заради нас, дітей, тяжко працює за кордоном, звертаємось: «Матусю, приїжджай. Я скучаю за тобою».

Я дуже люблю свою родину, їй я присвятила свій вірш.

### *7. Українська колискова*

У ній і безмежна любов до своєї дитини, і материнські мудрі настанови, і роздуми про добро і зло. Вже з колиски формувалося таке ж доброзичливе ставлення до оточуючого світу. У наших колискових калинонька гойдає колисону, роботящі котики копають грядочки, стаючи дитині за приклад працьовитості...

Співаючи над колискою, українська мати дбала не лише про те, щоб дитина заснула, а й щоб з перших днів свого життя вбирала в себе високі моральні приписи, яким має слідувати в житті.

Звучить пісня «Виростеш ти, сину»

### *8. Роль батька у сім'ї*

Батько — це наша тверда рука, на яку можна сміливо опертись. Роль чоловіка-батька визначається його відповідальністю. Справжній чоловік мусить бути відповідальним за себе, за свою сім'ю, роботу, свій народ. Батько — основний годувальник сім'ї. Він повинен навчати своїх дітей, а особливо хлопців, різних ремесел. Адже як вихована дитина, що вона знає, вміє, можна судити про її батьків. Якщо в сім'ї панує культ книги, то й діти будуть читати, всім цікавитись, якщо вдома злагода, повага між батьками, то й діти так будуть ставитись до своїх майбутніх чоловіків чи жінок. Які ж традиції виховання, батьківського прикладу збереглись у нашій родині?

(Пісня П.Дворського «Батькова пісня».)

### *9. Для української родини характерний зв'язок поколінь*

Основою родини, її мудрістю і добротою були і є дідусь і бабуся, ці невтомні трудівники, скарбничі мудрості нашого народу, хранителі сімейних звичаїв та традицій, цікаві казкарі. Вони люблять нас, своїх онуків, діляться з нами останньою краплею води і шматком хліба, передають нам свої знання і уміння. Нашим бабусям і дідусям припорошила скроні сивина, а деяких зовсім вибілила і кожна сива волосинка говорить про те, що не завжди їх слухали їхні діти і ми, онучата. І боліло у них серце за наших тат і мам.

А ми не завжди вміємо цінувати наших стареньких дідусів і бабусь, не слухаємо їх мудрих порад, добрих слів. А поціновуємо лише тоді, коли втрачаємо. Отож нам треба шанувати старість сьогодні, завтра і завжди, поки ще не пізно.

Пісня про маму (Т.Повалій).

### *10. Українська родина завжди була великою*

У сім'ях було багато дітей, правда не всі виживали, вони до-помагали один одному, старші виховували, доглядали, молодих. І між братами і сестрами завжди існував міцний духовний зв'язок. Особливо, коли народжувались близнята чи двійнята.

Пісня про родину.

### *11. Родина — це не тільки батьки і діти*

Це далекі і близькі родичі по батьковій і материній лінії, що об'єднані на основі шлюбних та кровних зв'язків і знаються впродовж багатьох років. Якщо сім'я зосереджується у трикутнику батько — мати — дитина, що символізує Трійцю, то родина охоплює сім'ї родичів і означає дім, наповнений ріднею далекою і близькою, живими і померлими і ненародженими. Родичами вважались і куми, хресні мами і батьки дітей. Вони повинні допомагати рідним батькам у вихованні похресників, завжди бути поруч.

Але зараз часи змінилися. І мало хто з нас знає своїх хресних батьків і спілкується з ними.

### Пісня «Родина, родина».

#### *12. Батьки і діти. Діти і батьки*

Протягом століть наш народ виробляв мудрі критерії цієї неперевершеності. Вони передавали з поколінь в покоління, залишаючи по собі добру чи недобру славу. Діти знали: недобра батьківська слава перейде і на них або навпаки, звідси таке шанобливе ставлення до отого вогнища, батьківського слова, авторитету старших. А чи дотримуємось ми сьогодні цих уста-лених віками норм етикету? Чи часто вживаємо ми ввічливі слова «дякую», «прошу», «будь ласка»? Чи багатьом нам спадає на думку піднести сумку жінці, пропустити старшого, жінку чи дівчину у дверях, уступити місце в транспорті? Які вчинки ми робимо, так про нас думають люди. Ми молоді люди, яким за кілька років будувати свою сім'ю і нашу державу. Ми живемо в різних сім'ях: багатодітних і малодітних, заможних і бідних, благополучних і неблагополучних. Але ми хочемо взяти у свої майбутні сім'ї лише кращі традиції і звичаї, а всі гірші — забути, хоч це й не так легко.

#### *13. Кажуть, є три біди у людини: смерть, старість і погані діти*

Старість неминуха, смерть невблаганна — перед нею не можна зачинити двері свого дому, а від поганих дітей можна дім вберегти, як від вогню. І це залежить не тільки від батьків, але й від нас, дітей. Тож нам потрібно дбати про своїх батьків, берегти їх, примножувати славні родинні традиції. Хоч ми ще зовсім молоді і нам далеко до старості, але пам'ятаймо народну мудрість: «Все, що робимо для когось, робимо для себе». Все ко-лись повернеться до нас, зроблене нами; і погане, і добре. Отже ми повинні робити тільки добро.

Я дуже люблю свою родину, а ще люблю я віршики складати...

Учитель. Так, безумовно, роль батьків у вихованні дітей незамінна і неоціненна. Вони — головні «проектанти, конструктори, будівельники» дитячої особистості. Ось чому так важливо знати, наскільки успішно вмієте ви впорюватися з таким складним і відповідальним завданням, як формування особистості. Перед вами в папках є тести «Які ми батьки». Прочитайте пропоновані запитання і дайте відверті відповіді на них. Цей тест доповнить

ваше уявлення про себе, як про батьків, допоможе зробити певні висновки щодо рівня вашої педагогічної культури.

### Презентація родин, що прийшли на свято

Учитель: А тепер невеличка розминка.

**Бліц-опитування.** Чи знаєте ви своїх рідних?

1. Якого кольору очі в мами?  
- У сина? Дочки?
2. Яка улюблена пісня мами? Тата?  
- сина, доньки?
3. Улюблена мамина квітка?  
- доньчина?
4. Дата народження батька? Бабусі?  
- сина, доньки?
5. Улюблений колір матері?  
- сина, доньки?
6. Захоплення батька?  
- сина, доньки?
7. Улюблена бабусина страва?  
- А ваша?
8. Номер взуття батька?  
- сина, доньки?
9. Робочий телефон батька, матері?
10. Місце роботи батьків?

Учитель: Сьогодні ми по новому поглянули на своїх дітей, а діти на батьків. Ми розкрили наші таланти, ви, батьки, побачили, якими ваші дочки і сини стали за цей рік, чого вони навчились у коледжі, як вони відпочивають і навчаються. А ще про це хай розкажуть наші гості, викладачі і декан. А ви, шановні батьки, слухаючи виступи педагогів, заповніть нашу книгу відгуків, напишіть, чи сподобалось вам наше свято, і чи взагалі потрібно робити такі родинні свята. Наше свято підходить до кінця. Ну що ж, батьки і діти, діти і батьки. Нерозділиме і довічне коло, якого нікому не перервати, допоки існує світ. Тож хай в родинах ваших завжди панують ласка, щирість і добро. А ще до цього побажання.

Щоб була в нас зустріч не остання,  
Щоб ви жили в достатку і любові,  
Щоб мали радощі всі нові.  
Щоб дочекались всі ми Пасхи,  
Ззнали в Бога тільки ласки.